

ผลเสียของความแปลกหน้าและการเอาชนะความแปลกหน้า

4.1 ผลเสียของความแปลกหน้า

4.1.1 มนุษย์ไม่สามารถจะเข้าถึงธรรมชาติของมนุษย์

ความแปลกหน้าทำให้การผลิตในทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อแปรสมรรถภาพซึ่งแฝงอยู่ในตัวของมนุษย์ให้กลายเป็นจริงขึ้นมา แต่เป็นการผลิตเพื่อเงิน เมื่อสมรรถภาพไม่ได้รับการแปรสภาพให้กลายเป็นจริง ความต้องการของมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนอง มนุษย์จึงไม่มีโอกาสพัฒนาศักยภาพใหม่ ความต้องการใหม่ขึ้นมา เพื่อหาพรรคในการสนองตอบต่อไป มนุษย์อยู่เพียงเพื่อจะสนองความต้องการแบบสัตว์ คือ กิน นอน สืบพันธุ์ เท่านั้น มองในแง่นี้ความแปลกหน้าจึงทำให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์ ไม่มีโอกาสจะเข้าถึงสภาวะของมนุษย์พัฒนาอย่างเต็มที่

ความแปลกหน้าได้บิดเบือนความต้องการของมนุษย์ไปจากธรรมชาติของมัน

... สำหรับกรรมกร แม้กระทั่งความต้องการอากาศบริสุทธิ์ก็
ก็ไม่ใช่ความต้องการอีกต่อไป มนุษย์ได้กลับไปอยู่ในถ้ำอีก
ครั้งหนึ่ง แต่ในขณะนั้นถ้ำนั้นถูกทำให้เป็นพิษโดยโรคระบาด
ของอารยธรรม กรรมกรมีเพียงสิทธิอันล่อแหลมที่จะอาศัย
อยู่ในถ้ำ เพราะเหตุความมันเป็นที่อยู่อาศัยอันแปลกหน้า ซึ่ง
ในทันทีที่ทันใดเขาอาจจะอยู่ไม่ได้อีกต่อไป หรือเขาอาจจะ
ถูกละทิ้งหากเขาไม่จ่ายค่าเช่า... แสงสว่าง อากาศ
และความสะอาดแบบสัตว์ซึ่งธรรมชาติที่สุคนธ์ก็ไม่ใช่สิ่งที่เขา
ต้องการอีกต่อไป...⁵³

⁵³ ทัศนะเรื่องเศรษฐกิจและปรัชญา, T.B. Bottomore, หน้า 142.

ดังนั้น เขาไม่เพียงแต่จะเสียความต้องการของมนุษย์เท่านั้น แม้กระทั่งความต้องการอย่างสัตว์เขาก็สูญเสียไปด้วย มาร์กชยักทัวอย่างคนไอริช ซึ่งไม่มีความต้องการอย่างอื่นนอกจากกินมันฝรั่งบดชนิดเลว ๆ คนป่าเถื่อน หรือสัตว์ยังต้องการที่จะล่าสัตว์ ออกกำลังกาย คุยกับเพื่อน แต่สำหรับกรรมกรหรือมนุษย์ในระบบการผลิตแบบทุนนิยมนั้น ความต้องการของเขาลดเหลือเพียงอย่างเดียวคือความต้องการเงิน ความแปลกหน้าจึงทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตแบบทรมาณตัวเอง ลดความต้องการให้เหลือน้อยที่สุด

... ท่านยังกินน้อย คิมน้อย ซื่อหนังสือให้หน่อยลง ไปคูนั่งหรือเตนรำ รานขายเครื่องคิม คิค รัก นึกฝัน ร้องเพลง ว่าคูปพันคาบ ทุหมคนไหนอยลงแล้วท่านจะสามารถสะสมใคุมาก สุมบัตินของท่านก็จะมากขึ้น ทุนซึ่งแมลงหรือสนิมทำลายไม้ไค ท่านแสดงออกถึงความมีอยู่ของท่านน้อยลง เทไรท่านก็จะมีเงินมาก ชีวิตแปลกหน้าของท่านก็จะมากขึ้น... 54

ในขณะที่เกี่ยวกับที่ความแปลกหน้าทำให้คนจำกัดความต้องการลงมาเป็นเพียงความต้องการเงิน ความแปลกหน้าก็ได้กระตุ้นความต้องการจอมปลอมขึ้นมากภายในตัวมนุษย์ให้มนุษย์เห็นว่าสิ่งที่ไม่จำเป็นกลายเป็นความจำเป็น โดยนัยนี้ นายทุนอุตสาหกรรมรถยนต์จึงพยายามโฆษณาให้เห็นว่าการเปลี่ยนรถเก่ามาเป็นรถใหม่นั้นเป็นความจำเป็นเพื่อแสดงความเป็นคนทันสมัยหรือความเป็นชายชาตรี ทั้งนี้เพราะเหตุว่าระบบการผลิตแบบทุนนิยมจะอยู่ไม่ได้ถ้ามนุษย์รู้สึกพอใจไม่ต้องการอะไรใหม่ หัวใจของการผลิตระบบนี้คือ ถ้าไร นายทุนอุตสาหกรรมจึงพยายามกระตุ้นความจำเป็นจอมปลอมในตัวของมนุษย์เพื่อขายสินค้าของเขา มาร์กชค้ำหน้าว่าไม่มีใครมีพฤติกรรมน่าละอายเท่านายทุนอุตสาหกรรมผู้ซึ่งพยายามจะหลอกกล่อเอาเงินเพียงสองสามเหรียญหรือทองจากกระเป๋าของเพื่อนบ้านผู้เป็นที่รักของเขา

ดังนั้น ความแปลกหน้าจึงทำให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์ มีความต้องการเพียงการหาเงินมาซื้อปัจจัยในการรักษาร่างกายให้อยู่รอดเท่านั้น ไม่ได้เป็นมนุษย์ที่มีความจำเป็นอย่างอุดมสมบูรณ์ ผู้ซึ่งต้องการ "...การแสดงออกของชีวิตมนุษย์อย่างซับซ้อน และผู้ซึ่งมีความต้องการภายในที่จะบรรลุถึงความเป็นจริงของเขา (Self - Realization) ..." ⁵⁵ เขาไม่ใช่มนุษย์ที่พัฒนาสมรรถภาพในตัวเขาให้กลายเป็นจริง ดังนั้นเขาจึงไม่ได้บรรลุถึงเป้าหมายของความเป็นมนุษย์

4.1.2 ความสัมพันธ์กับโลก

ความแปลกหน้าทำให้ "ผัสสะทั้งทางกายภาพและผัสสะทางจิตใจถูกแทนที่ด้วยความแปลกหน้าของผัสสะเหล่านี้ นั่นคือผัสสะของการครอบครอง..." ⁵⁶ ความจริงแล้ว การเห็น การได้ยิน การไต่กลิ่น การรับรู้ การสัมผัส การคิด การสังเกต การรู้สึก การปรารถนา และการกระทำอื่น ๆ นั้นเป็นการสร้างโลกขึ้นมาเป็นโลกของมนุษย์ ทำให้ธรรมชาติมีลักษณะของมนุษย์ สร้างโลกแห่งความเป็นจริงของเขาในทุกทาง หูที่ฟังดนตรีได้ไพเราะก็เป็นการยืนยันความมีอยู่ของความสามารถในการรับรู้ดนตรีของผู้ฟัง ดนตรีจึงเป็นโลกที่กลายมาเป็นธรรมชาติของผู้ฟัง แต่ในสภาพของความแปลกหน้า เรามีความสัมพันธ์กับโลกเพียงในแง่ของการครอบครอง เป็นเจ้าของ หรือการใช้ประโยชน์ในรูปใดรูปหนึ่งเท่านั้น เพราะเหตุว่าผัสสะของเรากลายเป็นผัสสะของการครอบครอง เราไม่สามารถจะมองเห็นความงามของโลกได้ ดังนั้น โลกจึงยังเป็นโลกที่แปลกหน้าต่อมนุษย์

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, Easton and Guddat, หน้า 312; T.B. Bottomore หน้า 137.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, Easton and Guddat, หน้า 307 - 8; T.B. Bottomore หน้า 132.

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

ความแปลกหน้าทำให้มนุษย์เป็นปรปักษ์ต่อกัน

แต่ละปัจเจกชนไม่ได้พัฒนาคุณภาพซึ่งกันและกันโดยอาศัย
ชบวนการผลิต แต่กลายเป็นคู่แข่งซึ่งพยายามจะรุกรอน
ศักยภาพของผู้อื่นยกเว้นตัวเองให้เหลือน้อยที่สุด กิจกรรมทาง
เศรษฐกิจและสมบัติจึงไม่ใช่พื้นฐานการในการแลกเปลี่ยนผล
ผลิตกันของมนุษย์ แต่เป็นพลังที่แยกปัจเจกชนออกจากกัน
เพราะเหตุนั้นเมื่อคนหนึ่งเป็นฝ่ายได้เปรียบ อีกคนจะเป็นฝ่าย
เสียเปรียบ ปัจเจกชนเป็นอะตอมซึ่งปิดตัวเอง ความมิต
มีอยู่ในการแข่งขันเท่านั้น⁵⁷

ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดที่สุดในความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับ
กรรมกร นอกจากความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับกรรมกรซึ่งเป็นความขัดแย้งหลักแล้ว
ลักษณะการแข่งขันของเศรษฐกิจทุนนิยมยังทำให้สมาชิกในแต่ละชนชั้นเป็นศัตรูกันเนื่องมา
จากผลประโยชน์ส่วนตัว ความขัดแย้งความเป็นปรปักษ์เหล่านี้ นอกจากจะทำให้มนุษย์
รู้สึกเหงา อยู่กันแบบตัวใครตัวมันแล้วยังจะนำไปสู่การล้มเลิกตัวมันเองในที่สุดตามหลัก
ของวัตถุนิยมวิภาษ ซึ่งก็หมายถึงการล้มเลิกความแปลกหน้าของมนุษย์นั่นเอง

4.2 การเอาชนะความแปลกหน้า

4.2.1 มนุษย์สามารถเอาชนะความแปลกหน้าได้หรือไม่

ถ้าหากมาร์กซ์ถือว่า ความแปลกหน้าเป็นสิ่งที่อนุสัยอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์
แล้ว มนุษย์ก็ไม่สามารถจะเอาชนะความแปลกหน้าได้ แต่มาร์กซ์ถือว่า ความแปลกหน้า

⁵⁷ Shlomo Avineri, The Social and Political Thought of
Karl Marx (London : Cambridge University Press, 1968), หน้า 122.

จากแรงงานนั้นเป็น "...การสร้างขึ้นมาทางประวัติศาสตร์ และเป็นความชั่วที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่ความชั่วที่หยั่งรากอยู่ในธรรมชาติหรือธรรมชาติของมนุษย์..."⁵⁸ เป็นผลมาจากการจัดรูปแบบเฉพาะอย่างของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในสังคมแรกของประวัติศาสตร์แห่งการผลิตทางวัตถุของมนุษย์ คือในสังคมคอมมิวนิสต์ดั้งเดิมนั้นไม่มีความแปลกหน้าจากแรงงานเพราะเหตุว่าไม่มีการผลิต คนครองชีพโดยการเก็บอาหารที่มีอยู่ในธรรมชาติ เมื่อมีการจัดรูปแบบการผลิตแบบทักคินา หรือทุนนิยม⁵⁹ ซึ่งมีการแบ่งแรงงานแยกผู้ผลิตออกจากปัจจัยการผลิต จึงมีความแปลกหน้าเกิดขึ้น ดังนั้นเมื่อความแปลกหน้าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาในทางประวัติศาสตร์ มนุษย์ก็สามารถเอาชนะมันได้โดยอาศัยพัฒนาการของประวัติศาสตร์แห่งการผลิตเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจเสียใหม่

⁵⁸ Ernest Mandel and George Novack, The Marxist Theory of Alienation, "The Causes of Alienation," หน้า 29.

⁵⁹ มาร์กซแบ่งพัฒนาการของวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ออกเป็น 5 ยุคใหญ่ ๆ คือ สังคมคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม สังคมทาส สังคมทักคินา สังคมนายทุน และสังคมนิยม แต่ละสังคมมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจแตกต่างกันออกไป การจัดรูปแบบเศรษฐกิจของสังคมหนึ่งก้าวหน้าจากอีกสังคมหนึ่ง ทักคินได้จากข้อเท็จจริงที่ว่า มันเอื้อต่อพัฒนาการของพลังการผลิตได้มากน้อยแค่ไหน ดู The German Ideology หน้า 7 - 78 และ George Novack, Humanism and Socialism (New York: Pathfinder Press, Inc., 1973), หน้า 69.

4.2.2 การเอาชนะความแปลกหน้า 2 รูปแบบ

การเอาชนะความแปลกหน้าเป็นไปได้ 2 รูปแบบ คือ การเอาชนะความแปลกหน้าอย่างสิ้นเชิง (Absolute Dealienation) และการเอาชนะความแปลกหน้าอย่างสัมพัทธ์ (Relative Dealienation) มาร์กซ์จัดอยู่ในประเภทไหน

โดยหลักการแล้ว ในรูปแบบการผลิตของสังคมนิยมขั้นสูงสุดนั้น ความแปลกหน้าที่หลายจะสิ้นสุดลง อาจจะแย้งว่าเมื่อพิจารณาจากความคิดของมาร์กซ์ในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์นั้น มาร์กซ์ถือว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของการผลิต มองในแง่นี้ การเอาชนะความแปลกหน้าน่าจะเป็นเพียงการเอาชนะได้อย่างสัมพัทธ์ เพราะเหตุว่าพลังการผลิตที่พัฒนาขึ้นใหม่โดยหลักการแล้ว น่าจะนำไปสู่ความแปลกหน้าในรูปแบบใหม่อีก แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับมาร์กซ์แล้วสาเหตุของความแปลกหน้าอยู่ที่ไม่มีการจัดรูปแบบของโครงสร้างเศรษฐกิจให้ดี ทำให้พลังการผลิตขัดแย้งกับความสัมพันธ์ทางการผลิต แทนที่จะเป็นพลังการผลิตที่สร้างสรรค์กลับเป็นพลังทำลาย ทั้งนี้ถ้าหากมีการจัดการความสัมพันธ์ทางการผลิตให้สอดคล้องกับพลังการผลิต พลังการผลิตจะสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ความแปลกหน้าจากธรรมชาติของมนุษย์ย่อมจะหายไปด้วย มาร์กซ์เชื่อว่ามนุษย์สามารถจะทำเช่นนี้ได้ มองในแง่นี้การเอาชนะความแปลกหน้าในทฤษฎีของมาร์กซ์จึงสามารถจะเป็นไปได้อย่างสิ้นเชิง

4.2.3 มรรคในการเอาชนะความแปลกหน้า

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ความแปลกหน้ามีสาเหตุมาจากระบบโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีการแบ่งแรงงาน แยกปัจจัยการผลิตออกจากผู้ผลิต อันมีผลทำให้แรงงานกลายเป็นแรงงานรับจ้าง เกิดทรัพย์สินส่วนตัว (ทุน) การผลิตกลายเป็นการผลิตสินค้า ทั้งนี้การเอาชนะความแปลกหน้าก็โดยการเลิกล้มโครงสร้างเศรษฐกิจดังกล่าวมานี้ แล้วจัดรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ เป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่มีการแบ่งแรงงาน ไม่มีการแยกปัจจัยการผลิตออกจากผู้ผลิต ไม่มีความแตกต่างระหว่างแรงงานมือและแรงงานสมอง ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริหาร ไม่มีการผลิตสินค้า ทั้งหมดนี้จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง

ฐา ๆ ในธรรมชาติของแรงงาน เปลี่ยนจากแรงงานที่ถูกบังคับด้วยความจำเป็นเพื่อหาเงิน รายได้ และปัจจัยในการบริโภคมาเป็นแรงงานอาชีพที่สมัครใจซึ่งคนต้องการทำ เพราะมันช่วยสนองความจำเป็นภายในของเขาและในขณะเดียวกันก็แสดงออกถึงความสามารถเฉพาะตัวของเขา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ มาร์กซถือว่าเป็นไปได้โดยอาศัยการปลดปล่อยทางการเมืองของกรรมกร

จากความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานที่แปลกหน้ากับทรัพย์สินส่วนตัว สิ่งทีตามมาคือการปลดปล่อยสังคมจากทรัพย์สินส่วนตัว จากความเป็นทาสนั้นจะต้องอาศัยการปลดปล่อยทางการเมืองของกรรมกร ไม่ใช่ในความหมายที่ว่ามันเกี่ยวข้องกับเฉพาะการปลดปล่อยกรรมกรเท่านั้น แต่ในความหมายที่ว่า การปลดปล่อยนี้รวมเอา การปลดปล่อยของมนุษยชาติไว้ทั้งหมด เนื่องจากความเป็นทาสของมนุษย์ทั้งหมดนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกรกับการผลิต และทุกรูปแบบของความเป็นทาสนั้นเป็นเพียงการแปรรูปหรือผลที่ตามมาของความสัมพันธ์⁶⁰

บุคคลอีกอย่างหนึ่ง ชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ที่มีความแปลกหน้าจากธรรมชาติของมนุษย์มากที่สุด ดังนั้น มาร์กซจึงเห็นว่าเป็นผู้ที่สมควรจะเป็นผู้นำในการปลดปล่อยทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเสียใหม่

การผลิตแบบทุนนิยมได้เตรียมเงื่อนไขทางวัตถุไว้สำหรับการเปลี่ยนแปลงนี้ อยู่แล้ว ระบบการผลิตแบบทุนนิยมได้สร้างพลังการผลิตที่ก้าวหน้ายิ่งกว่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์แห่งการผลิตทางวัตถุของมนุษย์ แสดงออกถึงสมรรถภาพอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในการควบคุมพลังธรรมชาติให้สอดคล้องกับความจำเป็นของมนุษย์ นอกจากนี้ระบบการผลิตของทุนนิยมยังได้ทำให้กรรมกรรวมตัวกันในรูปของสหบาลแรงงานแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

⁶⁰ ต้นฉบับเรื่องเศรษฐกิจและปรัชญา, Easton and Guddat, หน้า 299;

ตลอดจนสร้าง ความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับกรรมกร เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ เศรษฐกิจตามหลักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ การปฏิวัติปลดปล่อยทางการเมืองถ้าหากจำเป็นก็เป็นเพียง "การผลักดันสุดท้ายให้แก่พัฒนาการซึ่งเกิดขึ้นแล้ว แต่มันไม่ได้สร้างอะไรขึ้นมาใหม่..."⁶¹ การใช้กำลังจึงเป็นเหมือนหมอต้าแยมผู้ช่วยให้สังคมใหม่คลอดออกมาจากสังคมเก่าที่ยั่งยืนเท่านั้น ต้าแยมต้ามเองไม่ใช่ผู้สร้างสังคมใหม่ ถ้าหากพลังการผลิตไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว การปฏิวัติก็ล้มเหลวทุกอย่างจะกลับไปสู่ความยากจน วัตถุนิยมประวัติศาสตร์จะเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง

4.2.4 พัฒนาการขั้นต่าง ๆ ของการเอาชนะความแปลกหน้า

สังคมนิยมซึ่งเป็นรูปแบบของการวางโครงสร้างทาง เศรษฐกิจและสังคมใหม่ เป็นโครงสร้างที่ไม่มีการแบ่งแรงงาน ไม่มีการแยกผู้ผลิตออกจากปัจจัยการผลิตเพื่อกระตุ้นให้คนพัฒนาตนเองไปสู่สภาวะที่ไร้ความแปลกหน้าจากธรรมชาติของมนุษย์นั้นยอมไม่สามารถจะผลิตคนดังกล่าวขึ้นมาในทันทีทันใดได้ แต่ของอาศัยพัฒนาการเป็นขั้น ๆ ไป

สังคมนิยมขั้นที่หนึ่ง หรือสังคมนิยมขั้นหยาบ มาร์กซ์ให้คำอธิบายไว้อย่างละเอียดว่า สังคมนิยมขั้นนี้

...ปรากฏอยู่สองรูปแบบ การครอบงำของทรัพย์สินส่วนตัวเป็นวัตถุปรากฏอยู่กว้างขวางจนถึงขั้นที่ว่ามีเป้าหมายที่จะทำลายทุกอย่างซึ่งไม่สามารถจะถูกครอบครองเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของทุกคนได้ มัน [สังคมนิยมขั้นหยาบ] ต้องการทำลายความสามารถพิเศษและอื่น ๆ โดยใช้กำลัง การครอบครองวัตถุโดยฉับพลันดูเหมือนจะเป็นเป้าหมายเดียวของชีวิต และการดำรงอยู่ บทบาทของกรรมกรไม่ใ้ถูกเล็กลง แต่ขยายออกไปให้กับทุกคน ความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน

⁶¹ Erich Fromm, Marx's Concept of Man, หน้า 23 - 24.

ส่วนตัวยังอยู่ในรูปของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกของ
 วัตถุ ในที่สุดแนวโน้มในการนำเอาทรัพย์สินส่วนตัวของสังคม
 มาต่อต้านทรัพย์สินส่วนตัว (ของปัจเจกชน) นั้นแสดงออกมา
 ในรูปของสัตว์ การแต่งงาน (ซึ่งปฏิเสธไม่ไควว่า คือรูปแบบ
 ของทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวที่จำกัด) นั้นถูกนำมาเปรียบเทียบเพื่อ
 ให้เห็นความแตกต่างกับชุมชนของยูทิง ซึ่งยูทิงกลายเป็น
 ของกลาง เป็นทรัพย์สินส่วนรวม เราอาจจะกล่าวว่
 ความคิดเกี่ยวกับยูทิงซึ่งเป็นของกลางนี้เป็นความลับที่เปิด
 เผยของสังคมนิยมชนหยาบและยังไม่ไตร่ตรอง เช่นเดียวกับ
 ที่ยูทิงเปลี่ยนจากการแต่งงานมาเป็นโสเภณีสากล ความ
 ร่ำรวยของโลกทั้งหมด (ไคว่แก่ความมีอยู่อย่างแท้จริงนอก
 จิตของมนุษย์) นั้นก็ได้เปลี่ยนจากความสัมพันธ์ระหว่างการ
 แต่งงานอันจำกัดกับเจ้าของส่วนตัวมาเป็นความสัมพันธ์
 ระหว่างโสเภณีสากลกับชุมชน สังคมนิยมชนซึ่งปฏิเสธ
 บุคคลลักษณะส่วนตัวของมนุษย์ในทุกวงงานนั้นเป็นเพียง
 การแสดงออกมาทางความคิดของทรัพย์สินส่วนตัว ซึ่ง
 สังคมนิยมในขั้นนี้ปฏิเสธ ความอิจฉาสากลซึ่งกลายมาเป็น
 อัจฉานนั้นเป็นเพียงรูปแบบที่ปรากฏของความโลภซึ่งได้
 สร้างตัวมันเองขึ้นมาใหม่ และสนองความพอใจของมันใน
 ทางต่าง ๆ กัน ความคิดของผู้ครอบครองทรัพย์สินส่วนตัว
 แต่ละคนนั้น อย่างน้อยก็มุ่งต่อต้านผู้ครอบครองทรัพย์สินส่วน
 ตัวที่ร่ำรวยกว่า เนื่องมาจากความอิจฉาและปรารถนาจะ
 ทอนทุกอย่างให้เข้ามาสู่ระดับเดียวกัน ดังนั้นความอิจฉา
 และการปรับให้เขาระดับเดียวกันนั้นความจริงแล้ว คือแก่น
 ของการแข่งขันนั่นเอง สังคมนิยมชนหยาบเป็นเพียงการ
 บรรลุถึงจุดสูงสุดของความอิจฉาและการปรับให้เขาระดับ
 เดียวกัน โดยมีมาตรการอยู่ที่ปริมาณน้อยที่สุด ซึ่งไคว่คิดไว้
 ล่วงหน้า การเลิกมทรัพย์สินส่วนตัวแบบนั้นแสดงให้เห็น
 ถึงการปรับตัวของมนุษย์ที่แท้จริงใคน้อยมาก เพราะมันปฏิเสธ
 โลกของวัฒนธรรมและความเจริญ และถอยหลังกลับไป
 สู่วิถีที่อ้างอันไม่เป็นธรรมชาติของปัจเจกชน เป็นวิถีที่
 ยากจนและปราศจากความต้องการ ซึ่งไม่เพียงแต่จะยังไม่

ไต่ผ่านชั้นของทรัพย์สินส่วนตัว แต่ยังไม่ไต่บรรลุดังชนนควย
ซ้ำ, ชุมชนแบบนี้เป็นเพียงชุมชนของการทำงาน⁶² และความ
เท่าเทียมกันของ ความงานซึ่งจ่ายโดยกองทุนของชุมชนซึ่ง
เป็นนายทุนสากล ทั้งสองด้านของความสัมพันธ์ถูกยกระดับขึ้นมา
เป็นสากลภาพซึ่งสมมติเอา แรงงานเป็นเงื่อนไขของทุกคน
และทุนเป็นสากลภาพซึ่งเป็นที่ยอมรับกันและเป็นอำนาจของชุมชน⁶³

ดังนั้น ในสังคมนิยมระดับนี้มนุษย์จึงยังไม่ได้รับการปลดปล่อยจากความแปลกหน้า
อย่างแท้จริง ขบวนการผลิตยังไม่ใช้ขบวนการแปรสมรรถภาพของมนุษย์ให้เป็นจริงขึ้นมา
ความสัมพันธ์ของทรัพย์สินส่วนตัวยังไม่หายไป เพียงแต่อยู่ในรูปของความสัมพันธ์ระหว่าง
แรงงานกับชุมชน (นายทุนสากล) ทรัพย์สินส่วนตัวยังไม่เป็นสมบัติของสังคม (ทุกคน
ที่มีความสัมพันธ์ทางการผลิตต่อกัน) ที่แท้จริง นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายด้วย
ผู้หญิงซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมชาติที่สุดระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นตัวชี้ว่าพฤติกรรม
ตามธรรมชาติของมนุษย์ได้มีลักษณะของมนุษย์มากขึ้นแล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวยัง

⁶² ในพื้นที่มาร์กซ์ดูเหมือนจะหมายถึงกลุ่ม *Travailleurs Egalitaires* และ
Humanitaires ซึ่งเองเองได้กล่าวถึงบทความชื่อ "The Progress of Social
Reform on the Continent" ซึ่งตีพิมพ์ใน *New Moral World* ประจำเดือน
พฤศจิกายน 1843 เองเองกล่าวว่า พวกเขาเสนอให้เปลี่ยนโลกเป็นชุมชนของกรรมกร
ล้มเลิกความปรารถนาที่สละสลวยของวัฒนธรรม ศาสตร์และศิลปะ เพราะถือว่าไร้ประโยชน์
เป็นงานฟุ่มเฟือยที่เป็นอันตรายของอภิสิทธิ์ชน กลุ่มหลังนี้มีชื่อเป็นที่รู้จักกันเป็นพิเศษใน
การโจมตี การแต่งงาน ครอบครัว และสถาบันที่คล้ายคลึงกัน ดู *David McLellan,*
Marx Before Marxism (London: McLellan and Co, Ltd., 1970), หน้า
182.

⁶³ ทัศนะเรื่องเศรษฐกิจและปรัชญา, T.B. Bottomore, หน้า 124 - 6;
Easton and Guddat, หน้า 301 - 2.

ไม่ได้พัฒนาไปสู่ลักษณะของมนุษย์ที่แท้จริงในสังคมนิยมระดับนี้ เพราะเหตุว่าผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความใคร่ของชุมชน ผู้ชายไม่ได้ปฏิบัติกับผู้หญิงในฐานะที่ผู้หญิงเป็นมนุษย์ ดังนั้นในสังคมนิยมระดับนี้ธรรมชาติของมนุษย์จึงยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะของมนุษย์ที่แท้จริง

สังคมนิยมขั้นที่สอง ยังไม่สมบูรณ์เพราะยังได้รับอิทธิพลของทรัพย์สินส่วนตัว ดังนั้นในสังคมนิยมแบบนี้มนุษย์จึงยังแปลกหน้าจากตัวเองอยู่ สังคมนิยมระดับนี้ยังมีลักษณะทางการเมือง อาจจะเป็นแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการ หรืออาจจะมี การเลิกล้มรัฐ แต่ยังไม่สมบูรณ์⁶⁴ สังคมนิยมทั้งสองรูปแบบนี้ไต่พยายามประสมประสานธรรมชาติของมนุษย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

... แต่โดยเหตุที่มันยังไม่เข้าใจลักษณะในแง่บวกของทรัพย์สินส่วนตัวหรือธรรมชาติของความจำเป็นของมนุษย์ สังคมนิยมแบบนี้จึงยังถูกจองจำและเปื้อนเปรอะด้วยทรัพย์สินส่วนตัว มันเข้าใจ [เรื่องทรัพย์สินส่วนตัว] ใค้ แต่ยังไม่เข้าใจสารัตถะของทรัพย์สินส่วนตัว⁶⁵

สังคมนิยมขั้นที่สาม เป็นขั้นที่มาร์กซ์ถือว่า มนุษย์ได้ขจัดความแปลกหน้าจากตัวเองหรือความแปลกหน้าจากธรรมชาติของมนุษย์ออกไปอย่างสิ้นเชิง เป็นจุดสูงสุดของ

⁶⁴สังคมนิยมประชาธิปไตยที่มาร์กซ์หมายความว่ามาถึงในตอนนี้ คงจะหมายถึงสังคมนิยมพระตรีอาร์ชอง เอเตียน คาเบต (Etienne Cabet) ซึ่งกำลังแพร่หลายในปารีสขณะนั้น สังคมนิยมเผด็จการคงจะหมายถึง ยุคเปลี่ยนซึ่งเป็นเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งบรรดาลูกศิษย์ของ บาเบฟ (Babeuf) สนับสนุน และสังคมนิยมที่เลิกล้มรัฐนั้น คำแทนคือ เดซามี่ (Dezaamy) ดู David Mclellan, Marx Before Marxism, หน้า 183.

⁶⁵ค้นฉบับเรื่องเศรษฐกิจและปรัชญา, T.B. Bottomore, หน้า 127; Easton and Guddat, หน้า 304.

พัฒนาการในการเอาชนะความแปลกหน้าจากตัวเองของมนุษย์

สังคมนิยมเป็นการเล็งลุ่มทรัพยากรส่วนตัวในแง่บวก เป็นการ เล็กเลขวามแปลกหน้าต่อตัวเองของมนุษย์ ดังนั้น จึงเป็นการ ถือเอาธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริงโดยมนุษย์เองและเพื่อมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงกลับคืนมาสู่สภาพของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม เป็น มนุษย์ที่แท้จริง สมบูรณ์ และมีสัมปชัญญะ พร้อมกับได้รับเอาพัฒนา การอันอุดมสมบูรณ์ทุกอง ๆ ไว้ สังคมนิยมซึ่งเป็นธรรมชาตินิยมที่ ใ้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ คือ มนุษยนิยม มนุษยนิยมที่พัฒนา อย่างเต็มที่คือธรรมชาตินิยม สังคมนิยมเป็นการแก้ไขความเป็น ปรัชระหวางมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับมนุษย์โดยวาง แนนอนเด็กชาค มันเป็นการแก้ไขความขัดแย้งระหวางการดำรง อยู่กับสัตว์ตละ ระหวางการแสดงออกให้ปรากฏเป็นรูปรางกับ การยืนยันความมื่ออยู่ของตัวเอง ระหวางเสรีภาพกับความจำเป็น ระหวางปัจเจกชนกับเผ่าพันธ์แห่งมนุษย์ สังคมนิยมจึงเป็นการแก้ ปริศนาของประวัติศาสตร์และรู้ตัวเองว่ามันเป็นการแก้ปริศนา⁶⁶

ในสังคมนิยมขั้นสูงสุดมนุษย์จึงบรรลุถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริง พลังการ ผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยอาศัยพัฒนาการความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนอาศัยระบบการผลิตที่เน้นการจัดการตัวเองและการตัดสินใจด้วยตัวเองของหน่วย ผลิตแต่ละหน่วย (Self - management) พลังการผลิตที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงนี้ ใ้ผลิตวัตถุขึ้นมาอย่างอุดมสมบูรณ์ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ ต้องกังวลกับความต้องการพื้นฐานของเขาอีกต่อไป เขาจึงมีเวลาที่จะพัฒนาสมรรถภาพ ที่แฝงอยู่ในตัวของเขาให้กลายเป็นจริงขึ้นมาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเขาจึงเป็นมนุษย์ที่ใ้ ้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน มีความสามารถรอบตัว การปลดปล่อยมนุษย์จากความแปลกหน้า ในทางเศรษฐกิจใ้ทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะความแปลกหน้าทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็น

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, T.B. Bottomore, หน้า 127; Easton and Guddat, หน้า 304.

ความแปลกหน้าทางศาสนา ครอบครั้ว รั้ว กฎหมาย ศีลธรรม และอื่น ๆ ในสังคมนิยมชั้นสูงสุดนี้ไม่มีการแบ่งแรงงาน ทุทุกอย่างถูกระงับไปโดยความสมัครใจ แต่ละคนมีความยึดมั่นในการทำงาน ไม่ต้องไขชีวิตจำเจอยู่กับงานเดียวตลอดชีวิต เพราะกลัวว่าจะสูญเสียปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างที่เคยเป็นมาในสังคมที่มนุษย์แปลกหน้าจากตัวเอง

...ไม่มีใครจะมีแววของกิจกรรมเฉพาะอย่าง แต่ละคนสามารถจะได้รับความสำเร็จในสาขาใดก็ได้ที่เขาปรารถนา สังคมเป็นตัวอย่างระเบียบในการผลิตโดยทั่วไป และดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่ชาวเขาจะทำสิ่งหนึ่งในวันนี้และอีกสิ่งหนึ่งพรุ่งนี้ ลาสต์วโนคอนเขา ตกปลาในท่อนบวญ เลี้ยงปลาสัตว์ในท่อนยู่น วิพากษ์วิจารณ์หลังอาหารค่ำ แล้วแต่ละจะชอบ โดยไม่ต้องยักยอกเป็นนานพราน ชาวประมง คนเลี้ยงสัตว์ หรือนักวิจารณ์อย่างถาวร⁶⁷

ภาพของสังคมนิยมในชั้นสูงสุดซึ่งคนได้พัฒนาไปเป็นมนุษย์ที่ไร้ความแปลกหน้าจากตัวเองโดยสิ้นเชิง เป็นสังคมแห่งเผ่าพันธุ์ที่ผลิตตัวอย่างอิสระและสากลสิ้นค่อนข้างจะดีกลับ เพราะเหตุความรกรกพยายามเลี้ยงที่จะไม่พุดถึงรายละเอียด เขาคิดว่าการทำเช่นนั้นจะทำให้สังคมนิยมของเขาซึ่งเขาคิดว่าเป็นสังคมนิยมที่มีรากฐานอยู่บนความเป็นจริง เป็นสังคมนิยมวิทยาศาสตร์นั้นกลายเป็นสังคมนิยมเพ้อฝัน (Utopian Socialism) เขาคิดว่าสังคมนิยมแบบหลังนั้นพยายามที่จะวางแผนการให้แก่อนาคตที่ยังไม่มาถึง ตามหลักของวัตถุนิยมประวัติศาสตร์แล้ว เราไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นอย่างกระจ่างชัด เพราะว่าทุกอย่างขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัตถุที่เป็นอยู่ในขณะใดขณะหนึ่ง "...เราไม่สามารถจะแก้สมการใดใดจนกว่าจะมีองค์ประกอบสำหรับการแก้สมการนั้นมาเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย ชาวฝรั่งเศสสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ภู่วางหน้าแม่เพียงกลาง ๆ ถึงเงื่อนไขที่บรรดาชนชั้นกลาง

ฝรั่งเศษจะต้องถูกผลักดันให้ยอมรับหรือ..."⁶⁸ ดังนั้น มาร์กซจึงสนใจที่จะหาวิธีทำให้สังคมนิยมเป็นจริงขึ้นมามากกว่าที่พยายามจะให้รายละเอียดว่าสังคมนิยมนี้มีรูปแบบการผลิตเป็นอย่างไร การกระจายการผลิตเป็นอย่างไร สิ่งเดียวที่มาร์กซปักใจเชื่อคือ รูปแบบการผลิตของสังคมนิยมนี้กระตุกให้มนุษย์เอาชนะความแปลกหน้าจากตัวเองได้โดยสมบูรณ์ เพราะเหตุว่า

...สาระสำคัญของความสำเร็จของชนรุ่นก่อนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ คือการเตรียมเงื่อนไขสำหรับการสร้างมนุษยที่เป็นอิสระ มนุษย์ชาติจำต้องปลดปล่อยจากภาวะของสัตว์โดยอาศัยมรรคที่ป่าเถื่อน จนกระทั่งในที่สุดเราก็มารู้จักที่สามารถมองเห็นลักษณะการดำรงอยู่อย่างมนุษย์ที่แท้จริงได้ ราวไร ผู้ที่อาศัยอยู่ในโลกปัจจุบันเป็นวัตถุสืบสำหรับการผลิตเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ที่แท้จริง⁶⁹

⁶⁸"Letter to Feuerbach Domfla-Nienwenhuis," 22 February 188, Selected Correspondence, p. 410; Quoted in Graeme Duncan, Marx and Mill : Two Views of Social Conflict and Social Harmony, p. 167.

⁶⁹George Novack, Humanism and Socialism, หน้า 126.